

Doklady vápenických objektů u Mokré v jižní části Moravského krasu

Petr Kos

Úvod

Záchranný výzkum výrobních zařízení typu vápenické pece probíhá v Moravském krasu v současné době pouze v oblasti postižené plošnou těžbou vápenců pro cementárenské účely. Hned v úvodu příspěvku bych chtěl pohovořit o několika výzkumech záchranného charakteru, které provedli pracovníci ÚAPP v Brně v dobývacím prostoru lomů u Mokré, které jsou situované na JV okraji Moravského krasu. Plocha mokrého velkolomu dosahuje takřka 270 ha a jsou v něm těženy vysokoprocenní čisté devonské vápence, karbonské vápence a karbonské břidlice (Pavelka 1998; Hypr, Kudělásek 1998). Výskyt vápenických objektů se soustřeďuje do celé sledované oblasti, a to v různých kumulacích i zcela izolovaně. Počet těchto objektů byl závislý na dostupnosti suroviny, která se dala primárně sbírat na povrchu planin, nebo sekundárně dobývat ze skalních výchozů v úbočí žlebů, které mokré ložisko obklopují. Ze severu je to Hostěnické údolí, žlíbek Nad propastí, Šedý žlábek a Kamenný žlíbek. Na západě je to pak známé Hádecké údolí s mnoha jeskyněmi (j. Pekárna, j. Ochozská, j. Švédův stůl aj.). Z mokré strany se jedná od východu o Vlašňovské údolí, Boční žlíbek a Žernov, který již západně spadá do jižnějšího pokračování Hádeckého údolí. Z geomorfologického hlediska náleží sledovaná oblast do podtextu Ochozských plošin, které jsou v podrobnějším členění dále děleny na západní - Mokřskou a východní - Hostěnickou plošinu v rámci členité hornofičské vrchoviny. Vše je pak součástí Dražanské vrchoviny (Czudek 1973, Demek a kol. 1987).

Středověk

Nejstarší stopy osídlení Mokřsko-hostěnické plošiny v rámci středověkého období lze datovat nejdříve do 12. století. Tomuto období patří nálezy keramiky a železných předmětů pocházejících z jeskyní v údolí Říčky. Většinou se jedná o ojedinělé keramické střepy z hrubších nádob s vysokým obsahem tuhy z předpolí jeskyně Pekárny.

Z mokré části Mokřsko-hostěnické plošiny pochází zcela ojedinělý nález zahloubeného sídlištního objektu s dřevěnými stavebními prvky z první pol. 13. stol. (prospektorská šachtice na železné rudy či zemnice?). Další stopy z období vrcholného a pozdního středověku v prostoru Mokřsko-hostěnické plošiny doposud zjištěny nebyly až na drobné výjimky (Kos 1996).

Tomuto historickému období by mohlo pravděpodobně náležet několik dřevouhelných, eventuelně vápenných mlířů v Hádeckém údolí, které pokrývají pravý břeh Říčky u jeskyně Malčiny Ř-5 a Švédova stolu Ř-6 (Himmel, Himmel 1967; Himmel 1972).

Novověk

Nejvíce antropomorfních pozůstatků, které se soustřeďují na sledovaném území, lze zařadit do 18. až poč. 19. stol. Jedná se hlavně o povrchové lomy, které pokrývají úbočí žlebů a povrch plošin s vystupujícími škrapy. V jejich blízkosti byly budovány vápenické pece a mlíře s jednoduchými dřevěnými stavbami, které byly sezónně obývány, či dočasně zastřešovány voznicí během výpalu vápna.

Kromě těchto provizorních staveb, které byly nověji zjištěny v předpolí západního lomu, známe z této části Moravského krasu také doklady kamenné architektury. Dvě takovéto stavby se nacházejí v levé stráni nad Kamenným žlíbkem pod jeskyní Pekárnou. Jsou vystavěny z nasucho kladených vápencových kamenů a mají kulatý až čtvercový půdorys. Podobná stavba se nachází také níže po proudu Říčky v trati U Staré vápenice, kde je ve spojitosti s několika selskými vápenkami.

Kromě rozmanitých povrchových lomů, odvalů a vápenic se lze v prostoru Mokřské plošiny setkat s drobnými kruhovými a kupovitými nahromadělinami vápencových kamenů. Jsou snad dokladem sběru vápence z vystupujících škrapů a lze se s nimi setkat nejčastěji v trati Nad skalami, v blízkosti jeskyně Slezáková díra Ř-24 a Trampů Ř-22 (Himmel, Himmel 1967; Himmel 1972).

Keramika z objektů

Nálezy raně novověké keramiky nalézané na území Moravského krasu nejsou početné. Největší množství zlomků keramiky pochází hlavně z blízkostí mnoha jeskyní, které sloužily, hlavně v dobách válečných nepokojů jako útočiště obyvatel z nejbližšího okolí (Vaňáček 1970). Za časů francouzských válek se v např. v j. Pekárně schovávali všichni mlynáři z údolí Řičky s celým svým majetkem (Koudelka 1889, 13). V jeskyni byly nalezeny měděné krejčary, stříbrná mince z r. 1624, polévané střepy z hrnců, džbánů a misek (Kříž 1897, 57). Při přepravě majetků do jeskynních úkrytů, ale hlavně při chaotické manipulaci se schraňovanými zásobami potravin a jiným potřebným zbožím, občas docházelo i k jejich újmě. Co se týče keramiky, lze ještě dnes na přístupových stezkách k jeskyni Pekárně najít střepy z nádob s obsahem slídy (to se týká hlavně trati Mokerský les a Nad skalami; dále se uvažuje i o dočasném využití zdejších jeskyní jako úkrytů před nepohodou pro místní uhlíře a vápeníky).

Nové poznatky o hrnčířské produkci na konci 18. a počátku 19. stol. přinesly záchranné archeologické výzkumy v dobývacím prostoru lomu Mokrý. Nálezy pocházejí hlavně z objektů, které měly přímé vztahy k místní výrobě vápna (Kos 1996). Jedná se o tratě "U Obrázku" (Mokrý-lom II) a "Mokerský les" (Mokrý-lom V), kde prováděl ÚAPP Brno a AÚAV ČR Brno výzkumy ohrožených pravěkých a raně novověkých objektů v letech 1994 - 1996 (Kos 1998b, Škrdla 1998).

Archeologické nálezy jsou na lokalitě Mokrý-lom II ("U Obrázku"), prezentovány skromnými nálezy. Jedná se o zlomek ucha hrnce šedohnědé barvy s obsahem slídy. Nález byl učiněn v povrchovém horizontu, který vyplňoval prostor vápenické pce nad horizontem mazanicové destrukce. Zlomky "černé" keramiky se soustředily hlavně do nejspodnější vrstvy, ve výplni předpeční jámy, která byla zahloubena do vápencového podloží. Jednalo se o rozšlapané zlomky tenkostěnného hrnce s vysokým obsahem slídy, jenž se musel do objektu dostat během provozu pece.

Další nález keramiky pochází z trati U Obrázku, a to z výzkumu mělkého závrtu č. IV (Kos 1999). Na Z okraji této krasové deprese byl během záchranného výzkumu zachycen půdorys kúlové stavby (Kos 1996). Datování objektu bylo možné provést jedině díky několika keramickým střepům z malého džbánu (16.-18. stol.).

Největší soubor keramiky datované do konce 18. století, eventuelně do počátku 19. stol. pochází z lokality Mokrý-lom V, trať Mokerský les. Zde byly při záchranném výzkumu r. 1996 zachyceny pozůstatky dvou kúlových staveb s pozůstatky lomové těžby vápence. Z výplni mělkých povrchových lomů pochází početné zlomky keramiky a jiných užitkových předmětů. Jedná se zejména o fragmenty pokliček a hrnců z okruhu tzv. "černé" keramiky. Výzdoba keramiky je omezena na jednoduché horizontální rýhy související s výrobní technologií s použitím rychle rotujícího hrnčířského kruhu. Na několika málo drobných střepích (patrně z pokliček) byl uplatněn motiv jednoduché ryté vlnice, dále se vzácně objeví plastická horizontální lišta. Některá dna nádob byla silně zasintrována, což je pravděpodobně dokladem místního ohřevu vody na bod varu v těchto nádobách. Na jednom méně kvalitním střepu je doložen reparační otvor. Jako typ převažuje hrnc s uchem. Povrch je většinou šedé barvy s vysokým obsahem slídy. V několika případech se objevila úprava nádob glazováním. Převažuje poleva hnědozelené a hnědé barvy aplikovaná na žlutobílém a šedočerném podkladě. Dále odtud pochází zlomky tzv. "terakotové" keramiky a zlomky několika dýmek. Jedna dýmka nese znaky spíše místní, domácí výroby. Je zhotovena z jemné plavené hlíny červeného výpalu a zdobena vypíchaným stromečkovým vzorem (Vallašek 1983).

Nejdůležitějším nálezem, který umožnil přesnější datování keramického souboru z lokality Mokrý-lom V, je nález měděné mince s ražbou francouzského krále Ludvíka XV. (1770). Existenci francouzské mince na lokalitě je možné brát jako doklad pobytu členů francouzské Napoleónovy armády z r. 1805 přímo v Mokré (Vaňáček 1970), bylo to tedy již v období, kdy mince ztratila svou hodnotu. Mohlo se tedy jednat o jakýsi talisman, o čemž by mohla nasvědčovat i konečná úprava mince (deformace). Někteří vojáci se ve vesnici po bitvě u Slavkova dokonce trvale usadili, jak o tom dnes svědčí příjmení některých občanů Mokré (Gale, Levardi, Audi).

Závěrem lze říci, že záchranné výzkumy v oblasti současné těžby vápenců u Mokré přispěly k lepšímu poznání morfologie a typologie raně novověké keramiky a výrobních objektů v tomto regionu. Pro upřesnění datace lze připomenout, že zakuřovaná hrncina ustupuje z domácnosti během 1. pol. 19. století. Zakuřované hrnce v 19. století neslouží již pro vaření, ale jen pro uchovávání mléka (Pajer 1989). Nálezy „černé“ keramiky z Mokré naopak dokládají užití tohoto keramického okruhu hlavně v prostředí venkova v souvislosti s vápenickou výrobou v 18. stol. a na počátku 19. století.

Výrobní centrum (hrnčířství) popisovaného regionu se pravděpodobně nacházelo v blízkých Velaticích, jak se zmiňuje M. Vaňáček (Vaňáček 1970) o dovozu hrnčířského zboží na vozech do Mokré ještě v polovině 20. století.

Technologie keramiky :

- A. okruh terakotové (oxidačně vypalované) keramiky (hrnčiny) - polévaná keramika
- B. redukčně vypalovaná, zakuřovaná (černá) keramika
- C. kamenina

Keramické typy z lokality Mokrá - lom V :

1. soudkovité hrnce (převážně s uchem)
2. hrnky
3. pokličky (ploché a se zvýšeným středem)
4. hlíněné dýmky (domácí potřeby) - obyčejné, polévané

Názvy tratí s doklady vápenických objektů :

Ochoz - „Hádecký rybník“
Ochoz - „Hádecké údolí“ (od hráze Hádeckého ryb. až k výtoku pod Lysou)
Hostěnice - „Držice“
Hostěnice - „Nad kamenným žlábkem“
Hostěnice - „U šedého žlábků“
Hostěnice - „Zadní pacholské“
Mokrá - „Nad skalami“
Mokrá - „Boční žleb“
Mokrá - „Studénčný žleb“
Mokrá - „U Obrázku“
Mokrá - „Spálená seč“
Mokrá - „U Kříže“
Mokrá - „Síčky“

Na Mokrsku vápenická tradice vrcholí výstavbou šachtových vápenek na konci 19. stol. a poč. 20. stol. Na jejich výstavbě se výraznou měrou podíleli bratři Kousalové, kteří v trati U vápenic pálili v letech 1889 - 1911. Poté byl objekt zlikvidován a odklizen. Na jeho místě nyní stojí domy č.p. 107, 109 a 111.

V roce 1920 přichází do Mokré K. Keith, který pocházel z Brna. Ten si vybuďoval roku 1922 na Vlašňovech trojkomorovou šachtovou pec. Představovala šestiúhelník o třech šachtách, z něhož vystupoval komín se sopouchem o výšce 15 m. Později postavil Keith blíže lomu vápenku druhou, menší, avšak technicky dokonalejší (Vaňáček 1970).

V roce 1969 na Keithovu tradici navázala nová cementárna a v místě jeho vápenek byl otevřen velkolom. Jako upomínka na staré doby zůstal na Vlašňovech, v pravé stráni Mokrského údolí, relikv šachtové vápenky.

Seznam zkoumaných kúlových staveb (podle Kosa 1998b):

Stavba č.I - Mokrá-lom II, „U Obrázku“
Stavba č.II - převis pod „Spálenou sečí“
Stavba č.III - Mokrá-lom V, „Mokerský les“
Stavba č.IV - Mokrá-lom V, „Mokerský les“

Soupis některých lokalit u Mokré:

1. Mokrá – „pod Spálenou sečí“

Mapa : ZM 24 - 41 - 17, 1:10 000.

Souřadnice : 115 mm od Z s.č. a 23 mm od J s.č.

Místopisně : Asi 400 m SV od Mokrské myslivny, pod výrazným vápencovým převisem. Plateau s destrukcí mohutných kamenných bloků a SZ obvod skalní stěny v blízkosti výrazného úvozu směřujícího ze Spálené seče směrem do Bočního žlíbku na "Kubelky" (směr k Mokrské myslivně).

Výzkumy : Drobné sondy v roce 1990 a 1994 (Kos). Z výzkumů pochází nález kúlové stavby (viz stavba č. II) spjaté s místní vápenickou výrobou. Zněkolika jam v blízkosti tohoto objektu lze uvést značné koncentrace zvířecích kostí.

Povodí : Asi 400 m J směrem se nachází prameniště malé bezejmenné vodoteče směřující do trati "Bahenec".

Nadmořská výška : 395 m

Druh lokality : Sezónní obydlí, lomy, vápenné pece.

2. Mokrá – „Spálená seč“

Mapa : ZM 24 - 41 - 17, 1:10 000.

Souřadnice : 122 mm od Z s.č. a 34 mm od J s.č.

Místopisně : JZ okraj Mokrské vápencové plošiny (Ochozské plošiny). Mělký terénní zářez ve značně zahliněném prostoru, který vyúsťuje JZ směrem do Bočního žlíbku. V místě silného zahlinění se nachází velký vápenický objekt s výraznou úvozovou komunikací. V "hospodářské" jámě byly v roce 1992 zachyceny zbytky pece a nasucho kladené zídky z vápencových kamenů v předpecním obslužném prostoru. V blízkosti úvozu byly zjištěny zvýšené akumulace vápencové suroviny a výrobního odpadu.

Výzkumy : Drobné sondážní práce v roce 1992 (Kos).

Povodí : Asi 500 m J směrem se nachází prameniště malé bezejmenné vodoteče směřující do trati "Bahenec".

Nadmořská výška : 413 m

Druh lokality : Výrobní vápenický komplex.

3. Mokrá – „Mokerský les“

Mapa : ZM 24 - 41 - 17, 1:10 000.

Souřadnice : 127 mm od Z s.č. a 18 mm od J s.č.

Místopisně : J část Mokrské vápencové plošiny (Ochozské plošiny) v oblasti vystupujících škrápů. Sousední tratě jsou "Spálená seč, Hručířské pole, Kubelky a Studénčný". JZ od trati se nachází paleolitická lokalita Mokrá lom I (Škrdla 1994) a soustava krasových závrťů (Kos 1999).

Výzkumy : V roce 1996 zde byl proveden záchranný výzkum (Kos, P. ÚAPP Brno). Byla prozkoumána část terénu se stopami kúlové konstrukce a drobnou lomovou těžbou (viz. stavba č. III a IV). Archeologické nálezy umožnily objekty datovat na počátek 19. století.

Povodí : -

Nadmořská výška : 410 m

Druh lokality : Sezónní obydlí, lomy.

4. Mokrá – „U obrázku“ (U Huberta)

Mapa : ZM 24 - 41 - 17, 1:10 000.

Souřadnice : 158 mm od Z s.č. a 57 mm od J s.č.

Místopisně : Temeno Mokrské vápencové plošiny, v prostoru sevřeném z V žlebem "Studénčným" a z JZ "Bočním žlíbkem". Malá plošina ve svahu mělkého závrtu č. IV (Kos 1999) s vodní nádržkou v centální části.

Výzkumy : V roce 1995 zde byl proveden záchranný archeologický výzkum (Kos, Škrdla). Výsledkem byl objev mladopaleolitické stanice (Mokrá - lom II) a pozůstatků kúlové stavby (viz. stavba č. I). Pozůstatky objektu lze zařadit do konce 18. století. Asi 150 m JZ směrem se nachází další zvodnělá terénní deprese, který je zřejmě krasového původu - závrt č. XXIII (Kos 1999). Na jejím SV okraji byla roku 1996 prozkoumána malá vápenná pec z konce 18. století.

Povodí : V směrem se nachází žleb zvaný "Studénčný", kterým za větších dešťových příválů a jarního tání občas protéká malá bezejmenná vodoteč.

Nadmořská výška : 430 m

Druh lokality : Sezónní obydlí, vápenná pec

5. Mokrá – „Boční žlíbek“

Mapa : ZM 24 - 41 - 17, 1:10 000.

Souřadnice : 106 mm od Z s.č. a 16 mm od J s.č.

Místopisně : Zalesněný svah, JZ od převisu pod Spálenou sečí. Nachází se zde stopy větší vápenice čtvercového půdorysu. V SZ části žlebu se nachází větší množství vápenných milířových pecí a drobné povrchové lomy.

Výzkumy : Povrchový průzkum roku 1995 (registrace váp. obj.)

Povodí : Asi 300 m J směrem se nachází prameniště malé bezejmenné vodoteče směřující do trati "Bahenec".

Nadmořská výška : 378 m

Druh lokality : Vápenné pece a lomy

6. Mokrý – „Studénčný žleb“

Mapa : ZM 24 - 41 - 22, 1:10 000.

Souřadnice : 183 mm od Z s.č. a 372 mm od J s.č.

Místopisně : Krátký krasový žlíbek nacházející se S od Mokrý. V prostoru mezi oběma lomy (CVM a.s.) se nachází větší množství vápenických objektů.

Výzkumy : -

Povodí : Za větších dešťových přívalů a jarního tání občas žlebem protéká malá bezejmenná vodoteč směřující ke druhé hájovně.

Nadmořská výška : 380 m

Druh lokality : Vápenné pece a lomy, sezónní obydlí ?

7. Mokrý – „nad Pekárnou“

Mapa : ZM 24 - 41 - 17, 1:10 000.

Souřadnice : 105 mm od Z s.č. a 129 mm od J s.č.

Místopisně : Na S okraji Mokrské vápencové plošiny (Ochozské plošiny), JZ směrem od jeskyně Pekárny se nachází milířové vápenné pece. Další pozůstatky vápenic a povrchových lomů se nachází JV směrem od j. Pekárny v prostoru velké terénní deprese (stopy starého zařícení jeskyně) a při okrajích skalní hrany asi 100 m JV směrem.

Výzkumy : Povrchový průzkum roku 1995 (registrace váp. obj.)

Povodí : Levý břeh Říčky.

Nadmořská výška : 380 m

Druh lokality : Vápenné pece.

8. Mokrý – „Kamenný žlíbek“

Mapa : ZM 24 - 41 - 17, 1:10 000.

Souřadnice : 130 mm od Z s.č. a 120 mm od J s.č.

Místopisně : Levý břeh Kamenného žlíbku, směrem k soutoku Říčky a Ochozského potoka. V zalesněné stráni se nachází několik zbytků kamenných staveb neznámého účelu a stáří. Lze uvažovat o spojitosti s místním vápenictvím.

Výzkumy : Povrchový průzkum roku 1995 (registrace váp. obj.)

Povodí : Levý břeh Říčky.

Nadmořská výška : 370 m

Druh lokality : Obydlí ?

9. Mokrý – „Mechový závrť“

Mapa : ZM 24 - 41 - 17, 1:10 000.

Souřadnice : 158 mm od Z s.č. a 103 mm od J s.č.

Místopisně : Zalesněný svah na levém úbočí Kamenného žlíbku směrem do údolí Říčky. V tomto místě se nachází řada tří velkých závrťů (Kos 1999), SZ směrem od nejhlubšího (Mechový z. č. XV), asi 70 m, se nachází malý povrchový lom se zbytky vápenice.

Výzkumy : Povrchový průzkum roku 1993.

Povodí : SV směrem, ve vzdálenosti asi 450 m se nachází propadání Hostěnického potoka.

Nadmořská výška : 395 m

Druh lokality : Vápenná pec a lom.

10. Mokrá – „U kříže“**Mapa :** ZM 24 - 41 - 17, 1:10 000.**Souřadnice :** 63 mm od Z s.č. a 42 mm od J s.č.**Místopisně :** V místě, nacházejícím se JV, asi 220 m od kříže nad Bajerovou skálou, se nachází větší povrchový lom se zbytky mlířových pecí.**Výzkumy :** Povrchový průzkum roku 1994.**Povodí :** Levý břeh Říčky.**Nadmořská výška :** 405 m**Druh lokality :** Vápenné pece a povrchové lomy.**11. Mokrá – „Nad skalami“****Mapa :** ZM 24 - 41 - 17, 1:10 000.**Souřadnice :** 70 mm od Z s.č. a 118 mm od J s.č.**Místopisně :** SZ okraj Mokráské plošiny (Ochozské plošiny), J od skalní hrany nad jeskyněmi Slezákova díra a Trampů (Ř - 22 a 24). V uvedeném prostoru se nachází dva prstence vyskládané z vápencových kamenů z okolních škrápů.**Výzkumy :** Povrchový průzkum roku 1995 (registrace váp. obj.)**Povodí :** Levý břeh Říčky.**Nadmořská výška :** 410 - 415 m**Druh lokality :** Surovinová skládka, obydlí (?).**Závěr**

Při exploataci vápencové suroviny dochází k mohutným skrývkám lesních hlín a půd, které těžené ložisko kryjí. Půdní pokryv je na popisované lokalitě vyvinut lokálně. Většinu okolní plochy tvoří na povrch vystupující škrapy, které převážně neumožňují uchování archeologických situací, což je provázáno i značně vysokou kyselostí sprašových hlín. Z hlediska archeologického zájmu jsou pro vlastní výzkum aktuální především místa zahliněná. Relikty spraší, především v trati "Spálená seč, Mokerský les" a "U Obrázku" umožnily provedení archeologických výzkumů (1994 - 1996) jež přinesly závažné objevy z období paleolitu, neolitu (Kos 1997; Škrdla 1997, 1998), středověku a raného novověku (Kos 1998b).

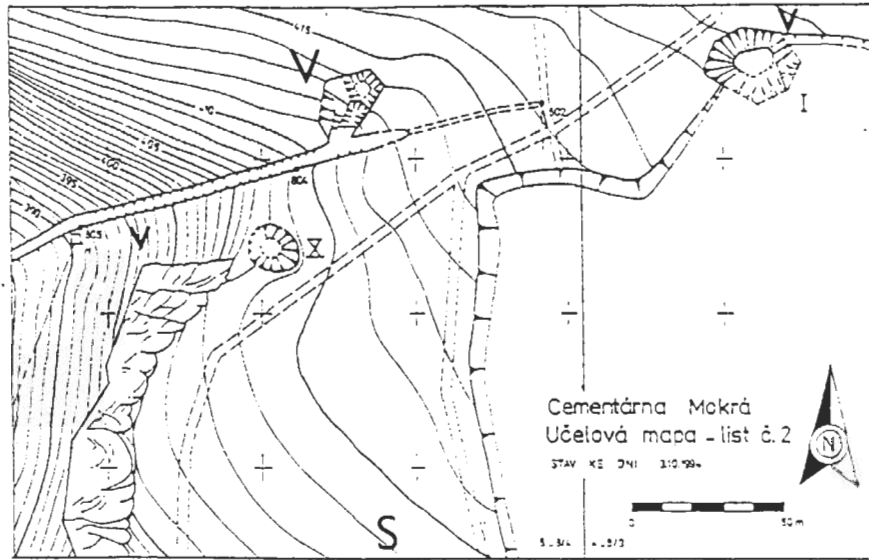
V současnosti vyvstává otázka kolik již bylo v dosavadní odtěžené ploše podobných záležitostí narušeno a zničeno. Tato újma je nejlépe patrná na počtu zbývajících výrobních a hospodářských objektů z pozdního středověku až raného novověku. Z posledně jmenovaného období pochází takřka nepřeborné množství, převážně výrobních objektů zaměřených na výrobu vápna a snad i dřevěného uhlí. Ze záchranného výzkumu v trati "U Obrázku" (Kos, Škrdla 1995) pochází objev dřevěné kúlové stavby s doklady výroby vápna v nejbližším okolí. Výzkum nám přináší poznatky o technologiích od středověku až do počátku 19. století. Seznamuje nás také s rozličnými variantami výrobních objektů typu vápenické pece a s hospodářským zařízením průvodního charakteru (lomy, sezónní obydlí atd.).

V areálu tzv. „západního“ lomu byly odkryty celkem 2 polní vápenky, které měly až na menší výjimky téměř shodnou konstrukci. Skromné nálezy keramiky je umožňují datovat do období 16.-18. století, tedy do období, které je ve znamení největšího stavebního bumu na Brněnsku. V poslední době se záchranný archeologický výzkum zaměřuje na odkryv většího výrobního komplexu vápenických pecí v trati Spálená seč v SZ předpolí západního lomu (Mokrá-lom VII). Zde byla v roce 1997-1998 odkryta část vozové cesty a malá polní vápenice, která byla v 16. století dodatečně zahloubena do centrálního, funkčně staršího objektu (Kos 1998a).

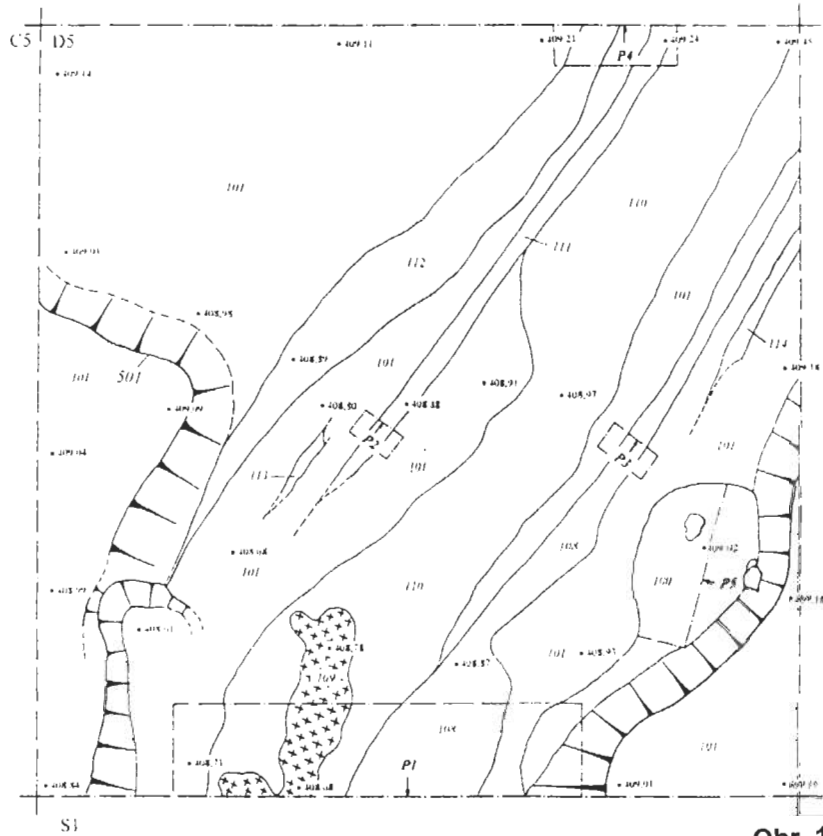
Literatura:

- [1] CZUDEK, T. 1973: Geomorfologické členění ČR, Stud. geogr. 23, Praha.
- [2] DEMEK, J. a kol. 1987: Zeměpisný lexikon ČSR, Hory a nížiny, Praha.
- [3] HIMMEL, J. 1972: Jeskyně a recentní hydrografie povodí Říčky v Moravském krasu, Čs. kras 21 (1969), 35-53.
- [4] HIMMEL, J.-HIMMEL, P. 1967: Jeskyně v povodí Říčky, Brno.
- [5] HYPR, D.-KUDĚLÁSEK, V. 1998: Hydrogeologické poměry ložiska Mokrá, Těžba vápenců a chráněné krajinné oblasti, V. ročník mezinárodní školy ochrany přírody krasových oblastí, Blansko, Dabrowa Górnicza, 1997, 31-38.
- [6] KOS, P. 1996: Pozdně středověká kúlová stavba v souvislosti s místním vápenictvím v Mokré u Bma, Archeologia technica 10, Technické muzeum v Brně, 122-124.
- [7] KOS, P. 1997: Otevřená sídliště z mladého paleolitu a neolitu v jižní části Moravského krasu, PV 1993-1994, Brno, 27-44.

- [7] KOS, P. 1997: Otevřená sídliště z mladého paleolitu a neolitu v jižní části Moravského krasu, PV 1993-1994, Brno, 27-44.
- [8] KOS, P. 1998a: Mokrá-lom VII, Archiv ÚAPP Bmo, NZ č.j. 77/98.
- [9] KOS, P. 1998b: Záchrané archeologické výzkumy v dobývacím prostoru Mokrá, Těžba vápenců a chráněné krajinné oblasti, V. ročník mezinárodní školy ochrany přírody krasových oblastí, Blansko, Dabrowa Gómicza, 1997, 93-98.
- [10] KOS, P. 1999: Povrchové struktury Mokrsko-hostěnické plošiny a jejich vztah k předpokládaným podzemním krasovým jevům, Estavela 1/99, 21-25.
- [11] KOS, P.-ŠKRDLA, P. 1995: Mokrá-lom II, Archiv ÚAPP Bmo, NZ č.j. 95/95.
- [12] KOUDELKA, F. 1889 : Ze zapomenutého kraje Moravy, Knihovna učitelská, r. IV, sešit 21-24, Brno, 13-17.
- [13] KŘÍŽ, M. 1897 : O jeskyni Kosteliku na Moravě, ČVSM č.54 a 55, Olomouc, 49-61.
- [14] PAJER, J. 1989 : Nález keramiky z 19. století ve Strážnici, Slovákco XXXI, Slovákce muzeum Uherské Hradiště, 27-60.
- [15] PAVELKA, J. 1998: Vývoj těžby v lomu Mokrá, Těžba vápenců a chráněné krajinné oblasti, V. ročník mezinárodní školy ochrany přírody krasových oblastí, Blansko, Dabrowa Gómicza, 1997, 21-22.
- [16] ŠKRDLA, P. 1997: Mokrá (okr. Brno-venkov), PV 1993-1994, Brno, 103-108.
- [17] ŠKRDLA, P. 1998: Nové mladopaleolitické stanice v jižní části Moravského krasu, Těžba vápenců a chráněné krajinné oblasti, V. ročník mezinárodní školy ochrany přírody krasových oblastí, Blansko, Dabrowa Gómicza, 1997, 89-92.
- [18] VALLAŠEK, A. 1983: Díelňa na výrobu hlinených fajok na Spišskom hrade, AH 8/83.
- [19] VAŇÁČEK, M. 1970: Mokrá u Brna, Vlastivědná knihovna Moravská č. 12, Bmo.

Obr. 1.1

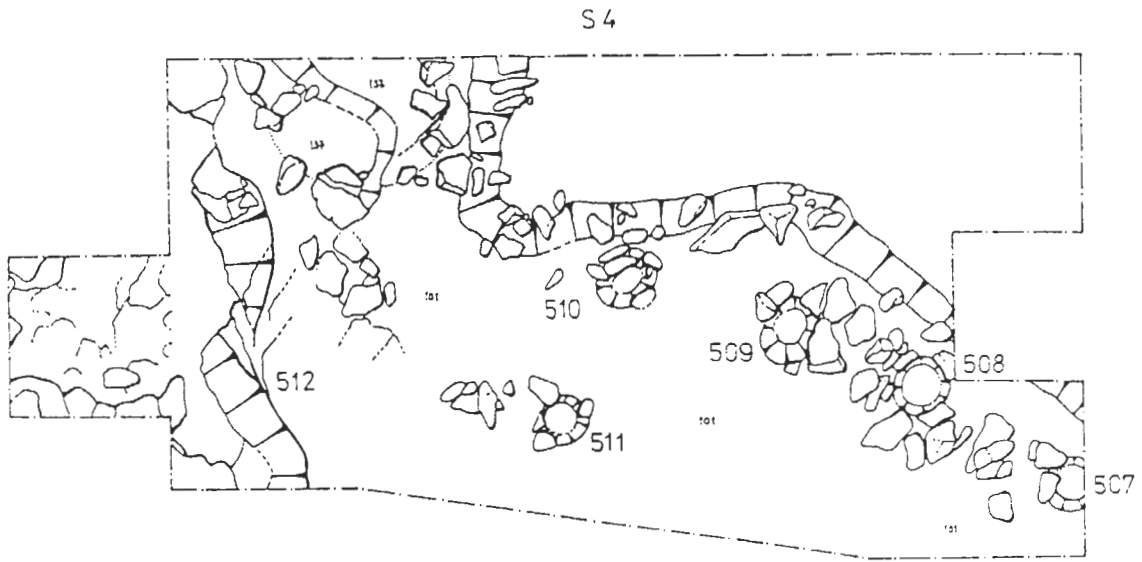

Obr. 1.2

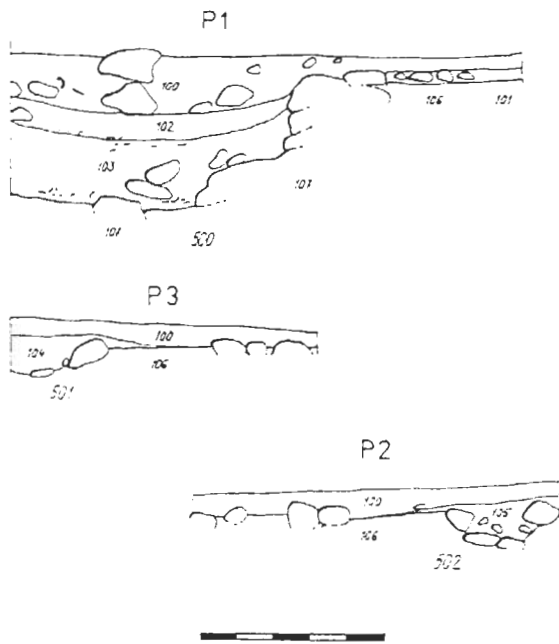
Obr. 1

1.1 - Výsek z účelové mapy (1:2000) lomu Mokrá – západní lom („V“ – polní vápenické pece, „S“ – kúlové stavby).

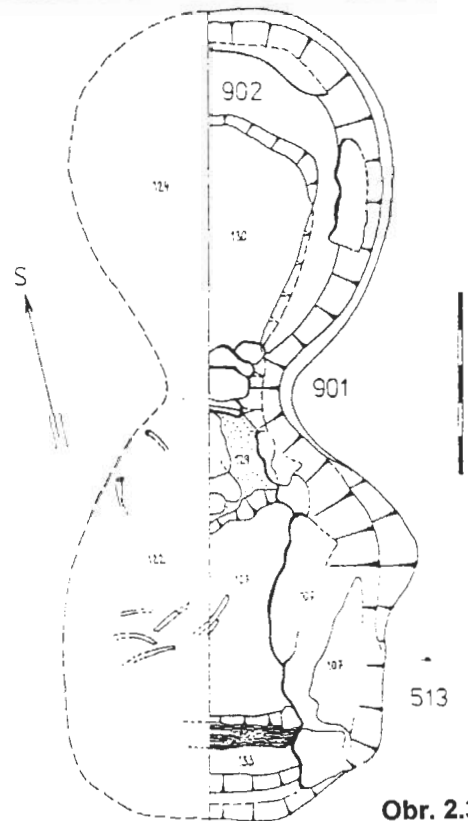
1.2 – Část odkryté plochy s vozovou cestou u lokality Mokrá-lom VII.

Obr. 2.1

Obr. 2.2

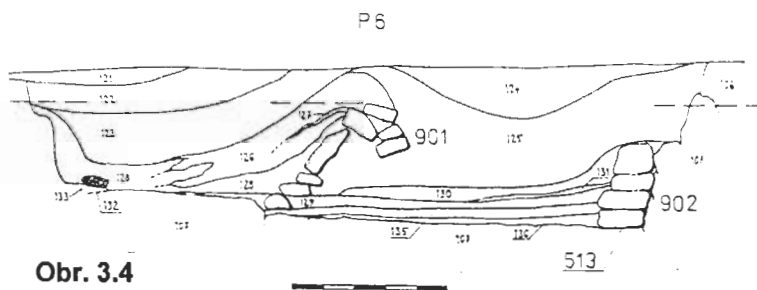
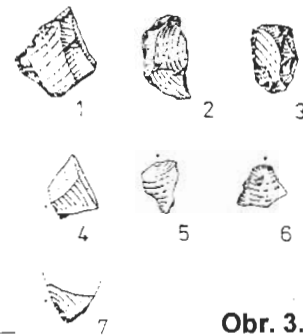
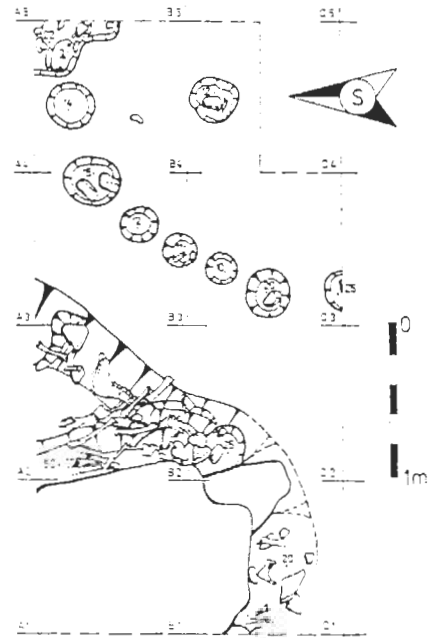
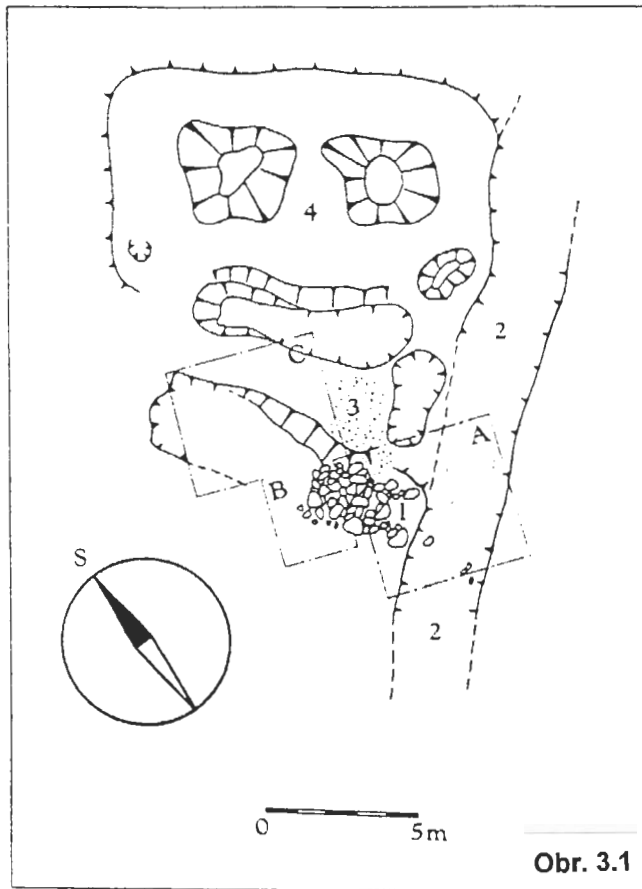
Obr. 2.3

Obr. 2

2.1 – Mokrá-lom V. Sonda 4 - půdorys křivé stavby.

2.2 – Mokrá-lom V. Řezy mělkým vápencovým lomem (P1) a křivými jamkami (P2,3).

2.3 – Mokrá-„U Obrázku“. Půdorys částečně odkryté vápenické pece.

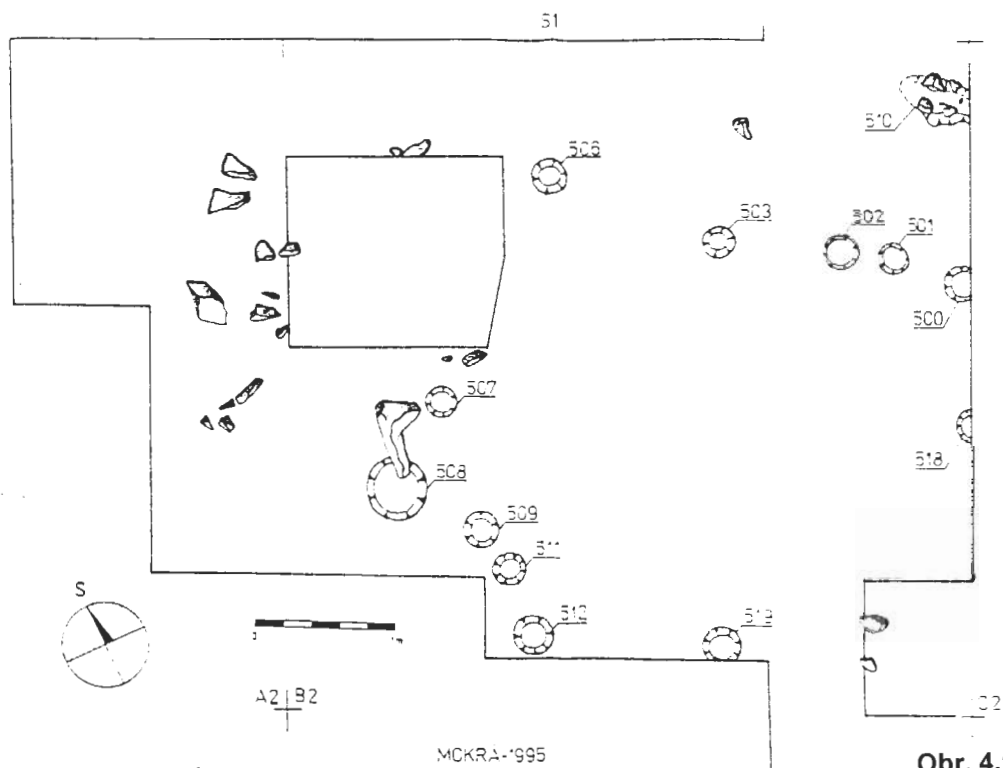
Obr. 3

3.1 – Mokrá-lom VII. Orientační plán s rozmístěním výzkumných sond ve vápenickém areálu.

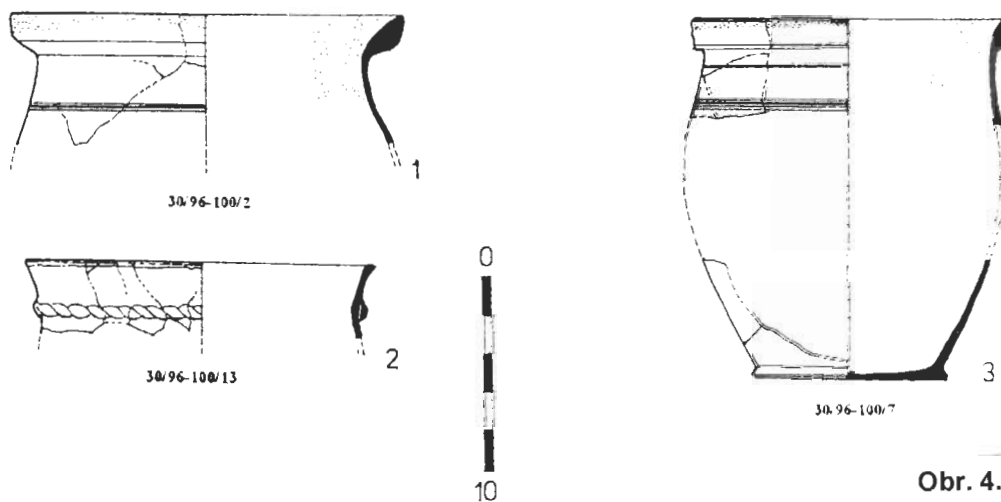
3.2 – Mokrá-lom „Pod Spálenou sečí“. Sonda s odkrytými pozůstatky kule stavby a zahloubených objektů s kumulací koňských kostí.

3.3 – Mokrá-lom V. Nálezy křesacích kamenů z prostoru s dokladem kule stavby a vápencových lomů.

3.4 – Mokrá-lom „U Obrázku“. Podélný řez polní vápenickou pecí.

Obr. 4.1

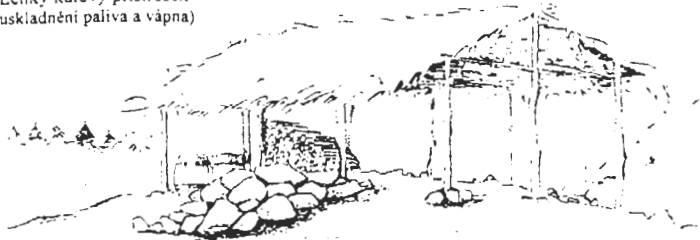
Obr. 4.2

Obr. 4

4.1 – Mokrá-lom II. Půdorys kúlové stavby situované v mēlkém krasovém závrtku.

4.2 – Mokrá-lom V. Keramika z prostoru s výskytom kúlových stavieb a vápencových lomů.

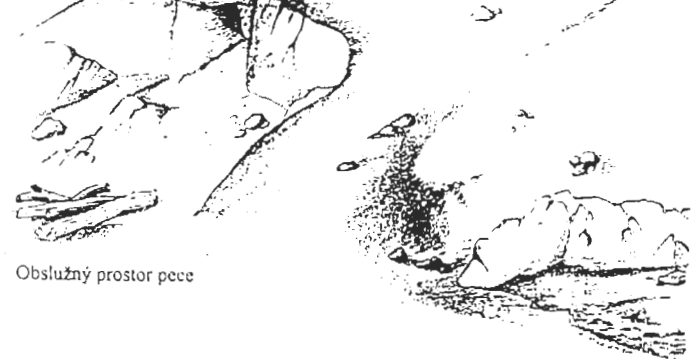
Lehký kúlový přístřešek
(uskladnění paliva a vápna)

Skládka suroviny

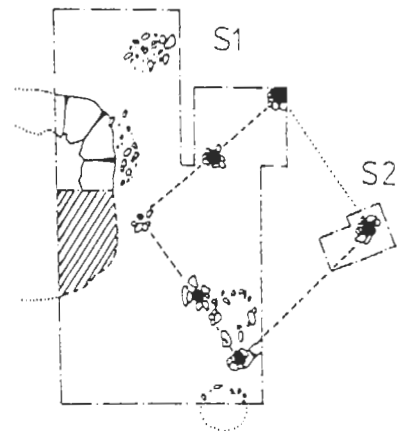
Selská vápenka
(idealizovaný řez)

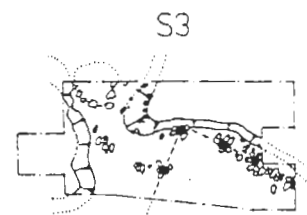
Obslužný prostor pece

Obr. 5.1

Drobný povrchový lom
(druhomé i odpadní jáma)

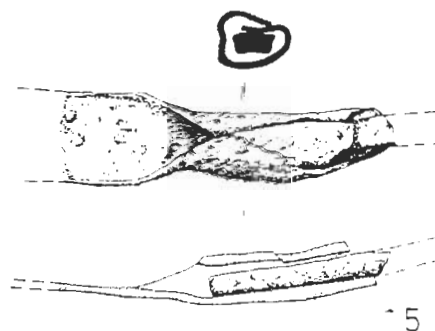
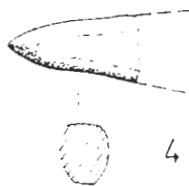
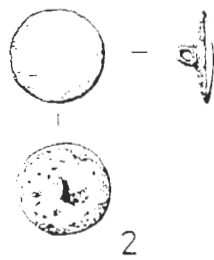

S ←

Obr. 5.2

0 5m

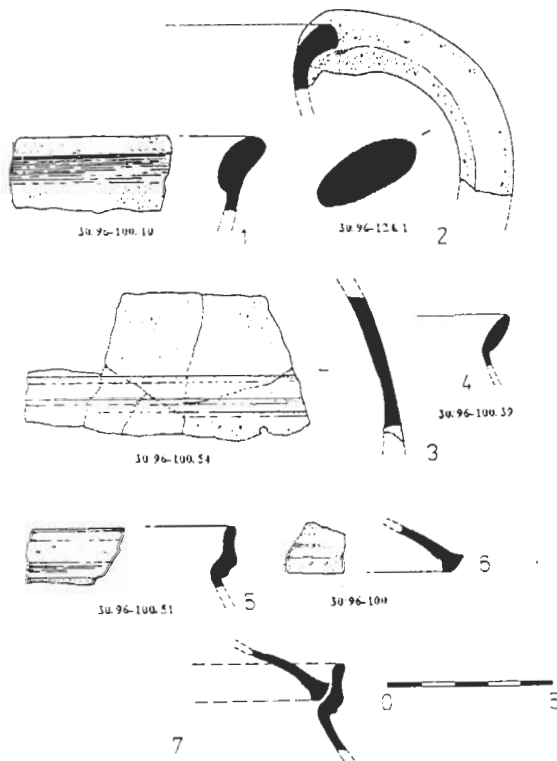
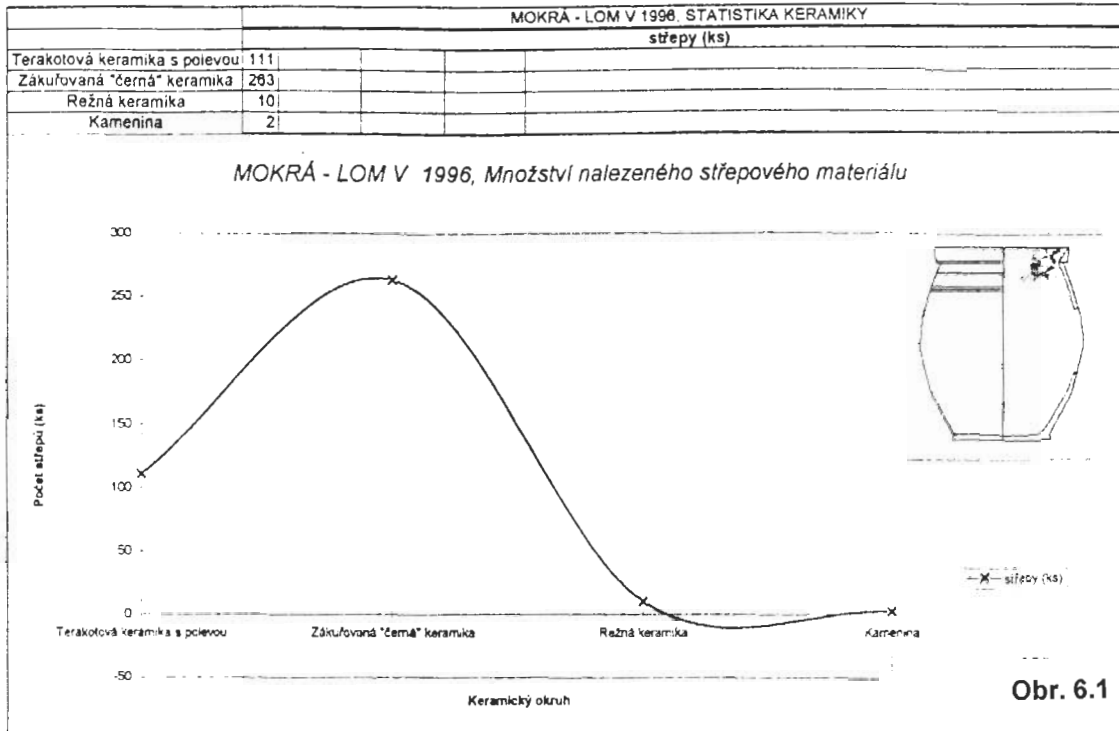
Obr. 5.3

Obr. 5

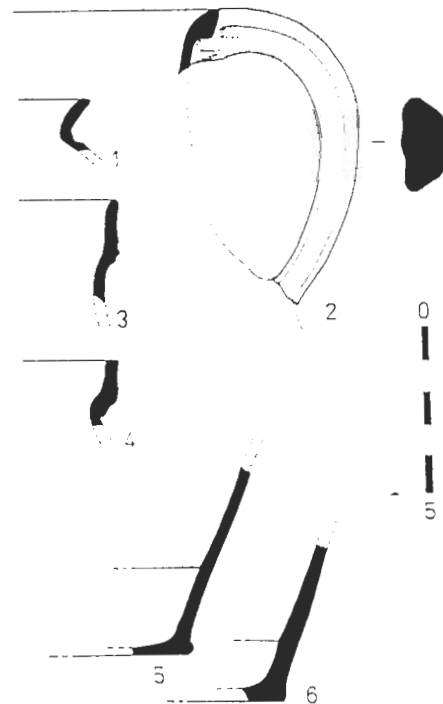
5.1 – Rekonstrukce vápenického mikroareálu podle nálezů z výzkumů v předpolí západního lomu Mokrá.

5.2 – Mokrá-lom V. Plošná situace v odkrytých sondách (S1, S3).

5.3 – Mokrá-lom V. Nálezy ze sond S1 a S3 (1 – francouzská měděná mince z r. 1770, 2 -bimetalický knoflík, 3 – podkovový hřeb, 4 – pískovcový brousek, 5 – fragment železná „škrabky“).

Obr. 6.2

Obr. 6.3

Obr. 6

6.1 – Mokrá-lom V. Statistické znázornění nalezeného množství zlomků keramiky.

6.2 – Mokrá-lom V. Zlomky keramických nádob.

6.3 – Mokrá-lom V. Zlomky keramických nádob.